

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrť leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 8. junija 1864. ~

Gospodarske stvari.

Zavarovavnica za živino.

Veliko veliko goved je nedavno poginilo po kugi. Pokazalo se je vnovič, kako primerno in koristno bi bilo, ako bi bilo mogoče, proti taki škodi govejo živino zavarovati ali asekurirati. Ne dá se tedaj tajiti živa potreba društva, ki bi tako asekuracijo prevzelo.

Tako društvo bo „prva vesoljna in vzajemna zavarovavnica za domačo živino proti kugam“, ktera se po dovoljenji visocega c. k. državnega ministerstva od 28. marca t. l. št. 21.109 ravno zdaj napravlja vkupaj z vesoljno kmetijsko upovavnico (kreditnico).

Namen le-te družbe je dvojen:

1. bode ona svojim družbenikom in deležnikom povračevala škodo, kadar bi jim goveja živina poginila po kaki kugi,
2. bode dajala kmetovavcem posojila v denarjih, da si sopet potrebne živine priskrbijo, da se jim gospodarstvo ne ustavi.

Družba misli delovati po vodilu vzajemnosti in kolikor le gré večem številu deležnikov.

Kolikor več bo deležnikov in čim brž se vpišejo, toliko hitrejša se bo namen dosegel.

Ker pa gré pri nas najpoprej za škodo, ki jo kuge prizadevajo, in za to, da se pred vsem ta škoda povrne, povabljuje podpisani odbor pred vsem gospodarje goveje živine, da kar je le moč obilno in brž k omenjeni družbi pristopijo. Za drugo živino se bo namreč kasnejše naredilo, kar je treba.

Govejo živino pa je moč zavarovati:

1. proti črmu ali vrančnemu prisadu, 2. proti kužni pljučnici, 3. proti pravi goveji kugi.

Za vsako govedo, ki bi se proti vsem trem boleznim zavarovalo, bi se plačalo:

- a) enkrat za vselej 50 nov. krajc. po priliki za vpisnino, po tem
- b) letni prinesek, ki se bo primerno izrajtal po tem, kakor v dotični deželi več ali manj živine pocrkava in po vrednosti zavarovanega živinčeta, kakor jo deležnik sam napové, tako, da bo ta prinesek 1 odstotek (en gold. od 100 gold.) po priliki od te vrednosti iznašal.

Se vé že samo po sebi, da se bo ta odstotek toliko bolj zmanjšal, kolikor več bo deležnikov pri asekuraciji. Za to zahteva korist poedinih deležnikov, da se družba kar brž ustanovi in čedalje bolj razširi. Če bo kdo več štavilo živine zavaroval, se mu bodo gledé na letni prinesek polajšbe dovolile. Te polajšbe se bodo začele pri številu od 10 goved in bodo primerno rastle, kolikor več bo štavilo. Če bi kak družbenik

hotel tudi v 2. odsek družbe, to je, v kmetijsko upovavnico stopiti, tedaj bo za vpisnino namesto 50 novih krajcarjev en goldinar enkrat za vselej odrajtal.

Kdor je že pol leta družbenik, ima pravico do odškodbe, če bi mu zavarovano živinče poginilo ali pa če bi mu je ubili.

Kdor je tri leta družbenik in je plačal dvojno vpisnino od 1 gold. avstr. veljave, ima pravico do posojila, ki se mu bo proti 5 postotnim obrestim dalo do polovice tistega izneska, kterega je on zavaroval. Umnemu kmetovavcu, ki skrbi za ohrambo svoje živine, ni treba vseh teh korist natančneje razlagati.

S tem da kdo živino asekurira, pa ni odvezan natančnega izpolnovanja predpisov, kateri gledé na ravnanje ob živinskih kugah ali že obstojijo ali pa bi se po visokih gosposkah še izdali; marveč dolžan je še v večji meri, se natanko po njih ravnati.

V imenu odbora

G. A. Moscheni v Trstu, glavni opravnik
za Primorsko, Kranjsko, Koroško in Lombardo-Beneško.

Kaj je slajnica, kaj volčec?

Iz Bloške okolice 2. dne po sv. Urbanu. V...r. Stari pregovor pravi; „o sv. Urbanu pridejo muhe!“ Da! tudi letos so prišle, samo s tem razločkom, da so bele, in da jih je burja prinesla. Mrzlo je, da gré človeku za nohti, in nerado se bo v naših hribih drugače razšlo, nego da nam bo še kaj belca povrglo. Pa vsaj vem, da tudi ve drage „Novice“ občutite mraz, tedaj pomenimo se raje o kaki drugi zadevi. V živinozdravilskih bukvah, gospodarjem zelo koristnih, berem o treh boleznih, ki so se v tukajšnjih krajih pri goveji živini posebno vdomačile in ki so si nekako v rodu, namreč: slajnica, kostolomnica in Božji volčec, vendar slajnica je najbolj razširjena, kjer v treh duhovnijah ne najdeš skor živinčeta, da bi usnja, starih škarpov, vrví (štrikov), kostí, jelovega lesa in cunj ne glevilo. Pred kakimi 4 leti je volek požrl jopeč, v kterem je bil listnik z bankovcem za 100 gold. (Res draga piča!) Jasli iz jelovega lesa so kmali vse oškrbane in preškrbane, da klini v lestvicah 14 dní trpé, je čuda. Učeni pisatelj omenjenih bukev imenuje vzroke te bolezni: kisló travo po močirnih glinastih pašah, pomanjkanje solí itd. Vendar teh rečí jaz ne morem dolžiti, kjer v naših hribih raste ostro reberno senó; živina pije bistro vodo, in jaz ji tudi kako peščico solí privoščim, in vendar se ta nadloga ne dá odpraviti. Sém ter tjé se ugibuje, kaj nek more krivo biti te bolezni v tukajšnjih krajih in kako jo odpraviti; al prave vendar nihče ne zadene. Slišal sem celó pametnega moža trditi, da bi utegnila prebistra voda tega kriva biti, pa je menda tudi ta prazna. Prosimo tedaj, da nam

„Novice“ le-to reč kaj pojasnijo in kako bi se utegnili pomagati. Končevaje še to vprašanje pridenemo: V naši okolici je pri goveji živini skor vsaka bolezen „volčeeč“ (volčeeč). Vračijo ga večidel z volčjim mesom, da ž njim ali živinče pokadé ali pa mu ga vžiti dajo. Skor pri vsaki hiši imajo omenjeno prekajeno meso, pošlo ne bo kmali, ker imamo mnogo tistih debeloglavih gostov, kateri hodijo prežat, kje bi se kaka ovčica zajela. — Kaj pravite, je li to res koristen lek ali prazna vera?

Dostavek vredništva. Radi Vam odgovorimo na vprašanje Vaše; al žal nam je, da zadeva ravno tako bolezen, kateri zdravnik ne more pomagati z enim in gotovim zdravilom. Dobro sicer vsi zdravniki poznajo slajnico (Lecksucht), to je, tisto bolezen, pri kateri goveda, še najbolj pa krave, ližejo, grizejo ali celo žrejo nenavadne, mnogokrat ostudne stvari. Al vzroki so mnogoteri in večkrat zelo skriti. Res je, da kislota, izpridena, izmočena, izparjena klaja, suha ali frišna, je največkrat kriva te bolezni in da v mokrih letinah je najbolj navadna. Pri Vas — pravite — da ni tega. Tedaj je treba slediti po družih vzrokih; ti pa so: če živina ne dobiva zadostne klaje, — če se ne poklada lepo po redu, — če hlev ni snažen in je soparen, in zlasti, če je posoda nečedna, če so slabi, žlebovi ali trogi nečedni, da ostaja piča (klaja) v njih kislota. To vse napravi v želodcu živinskem kislino, zgago — in to jo žene, da sega potem po tacihi stvaréh, s katerimi si želi krotiti želodčevo kislino. Gotovo je pa tudi, da eno sljavo govedo naredi več družih sljavih, ki jo posnemajo v tem početju. Zato je treba, da gospodar pravi sled bolezni zadene in da odvrne to ali uno, kar dela to napako, pa tudi loči sljavo živino od zdrave, da ne posnema tovaršice svoje v tej napaki. — Zdravila pa so: grenjke zeliša in korenine, kakor encijan in kalmež, v prah (štupo) zmlete, pa pomešane s pepélom in kuhinsko soljo, tudi s potašeljnomo je dobro mešati omenjene grenke reči, ali pa s sajami. Če je bolezen nastopila višje stopnjo, daj kravo mesarju, dokler je meso še za rabo. — Kostolomnica je večkrat le nasledek slajnice. — Volčeeč (ovčeeč) pa je kakor sajovec le prazno ime, s katerim od nekdanj kmetje zaznamovajo skor vsako bolezen, čeravno bolezen bolezni ni podobna. Stari naši (se vé da nevedni) očaki so si mislili menda, da mladi volkovi (volčiči) rijejo po životu živinčetov, čeravno še nikdar nobenega niso izvlekli iz živinčeta. Al ljudem ni zameriti, da v nevednosti zdravniški niso še storili stopnje naprej od Adamovih časov. Stari očetje so dajali volčjega mesa živinčetom ali ž njim jih kadili, za njim pa ravnaše še dandanašnji prav tako njih sinovi, ki bi se raje dali ob glavo djati kakor da bi opustili prazne vraže, kakor je volčeeč, kakor je môra in sto družih babjih ver. Naloga pametnih mož je, da nevednemu ljudstvu razjasnujejo te reči, da se tako na tej poti širi tudi omika med ljudstvom. Prosim Vas tedaj, prečastiti domoljub, da nam v svoji okolici pomagate tudi o tem.

0 goveji kugi.

Na Hrvaškem in v Slavoniji je bil stan goveje kuge po poslednjem naznanilu c. kr. deželne general-komande in kr. namestništva zagrebskega ta-le: V Požeški je kuga potihnila; prikazala pa se je v Jakšiću v požeški županiji, kjer je zbolelo 7 goved; 4 jih je poginilo, troje še bolnih ostalo. Tudi v mestu Križevcu in v Zagrebu se je prikazala, pa so jo brž zadušili. — Dosihmal (28. maja) je provincialna Hrvaška in Slavenska zgubila v vsem skupaj 5.983 goved, — vojaška granica pa 24.028, kjer v celi

zgornji granici, razun gradiskanske polkovine, ni več goveje kuge. — Tudi iz bližnje Bosne se slišijo veselejše novice; sèm ter tje sicer še plane na kviško pa ni več tako huda; mnogo goved preboli.

Tudi na Primorskem, kjer se je poslednji čas goveja kuga v Hrušici blizu notranjske naše Bistrice prikazala, je izginila 13. dné u. m.

Oglas svilorejcem

okolice ljubljanske in na Gorenškem.

Po sporočilu kmetijske družbe je gosp. dr. Orel, skušeni svilorejec in c. k. notár v Ljubljani, za Ljubljano, okolico njeno in za gorensko stran, prevzel nalogo, da ogleda svilne (židne) črviče: ali so zdravi ali ne, in da to po željah c. k. ministerstva potem naznani kmetijski družbi. Da pa gosp. doktor more to storiti, je treba, da mu z besedo ali v frankiranih pismih vsak, kdor kaj več črvičev ima, to ob pravem času na znanje dá, da jih more gledat priti. Tak ogled je na korist svilorejcem, ako se skažejo črviči zdravi.

Ker je celó ministerstvo kupčijstva obrnilo pozornost laških svilorejcev na našo deželo, je pač želeli, da bi bili prav srečni letos v pridelku zdravem.

Odbor c. k. kmetijske družbe kranjske.

Dve gospodarski novici.

Kdor hoče viditi svilne črviče, ki prav veselo in čvrsto živijo pod milim (prostim) nebom na murbah, naj jih pride gledat na vrt kmetijske družbe na Poljanah v Ljubljani. Danes (6. junija) so 11 dni stari; prestali so dozdej prav dobro mrzlo sapo in dež, ki je bil konec preteklega mesca. Da bi jih le tiči ne zobali!

Kdor pride to znamenitost gledat, naj ogleda še norvegiško rž (Norwegisches Korn); javalne vidi tako lepo rž še kje drugod.

Vrtnar družbeni Nastrán bo rad pokazal vsakemu vse.

Slovensko slovstvo.

* *Cvetje iz domačih in tujih logov.* Izdaja A. Janežić v Celovcu. Ravnokar je prišel na svetlo 21. vezek, ki obsega konec mične jugoslavenske povestice „Agapije“ iz češčine po Pr. Chocholovšku lepo poslovenjene, in s katerim je dovršena 3. šestka „Cvetja“. Slavno vredništvo „Glasnika“ naznanja v poslednjem listu svojem, da je 3. šestka štela 560 naročnikov in brž ko ne bode s 4. šestko, ki se prične mesca oktobra, nehalo „Cvetje“ — zakaj? nam ne pové. Ker število naročnikov ni ravno majhno (če tudi bi moralo dosti več biti in bi se razun mlajše duhovščine in dijaške mladine mu spodobilo več družih narodnjakov naročnikov) in ker gotovo marljivih pisateljev ne manjka, da bi zatega del nehalo „Cvetje“, je morebiti njegovemu prestatku to vzrok, da nevtrudljivi gosp. Janežić hoče „Matici slovenski“ v prihodnje prepustiti to nalogo, ki jo je „Cvetje“ saj na lepoznanškem polji dosihmal hvalvredno spolnovalo. Ta ali una pot: to je vse eno, da se le bogati književnost naša. Ako Bog dá, začne h koncu tega leta „Matica“ delavnost svojo. — Kdor želi vseh vezkov „Cvetja“ ali posamnih v njem natisnjenih del, dobí jih še naprodaj pri vredništvu „Slov. Glasnika“ v Celovcu in po bukvarnicah. Sezíte po njih, katerim ni domoljubje samo prazna beseda, ktera je res dober kup!